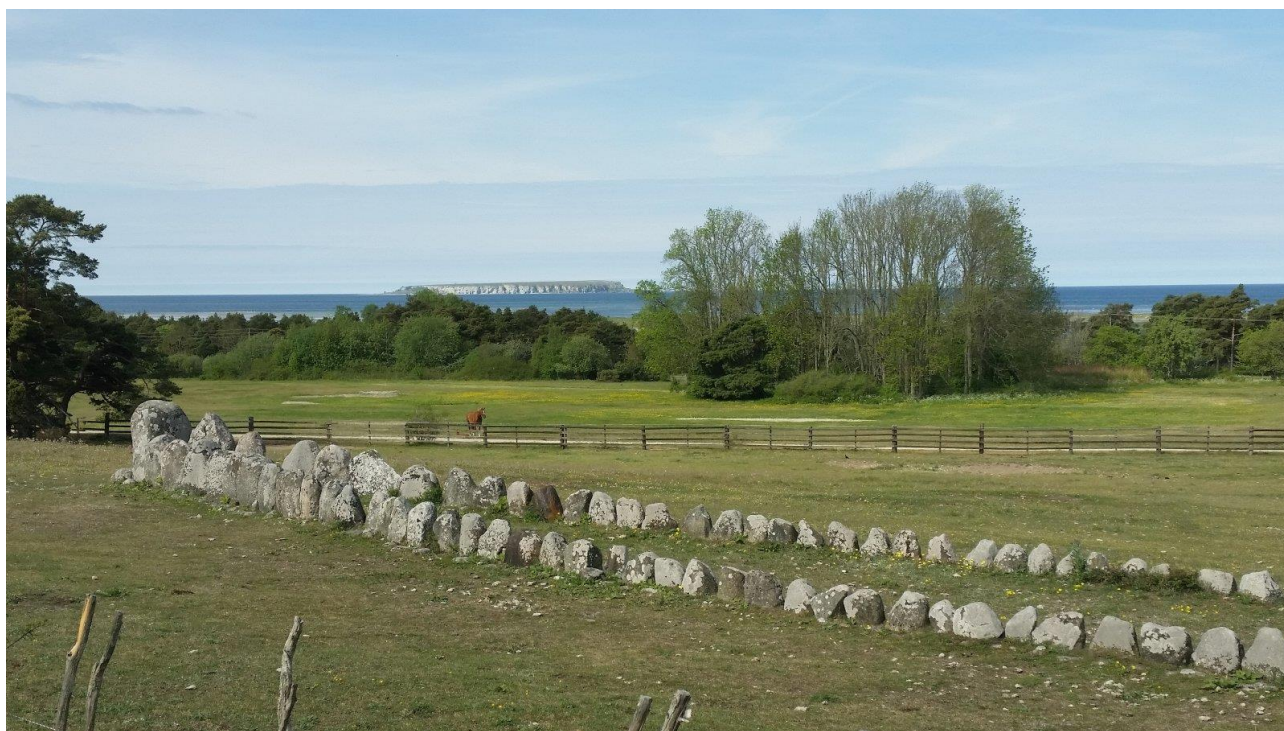

Gotland

Midtnatur

28. maj – 3. juni 2017

Dag 1 – søndag den 28. maj

Vi startede kl. 9 fra Ringsted station i stålende solskin. 36 personer, vores chauffør Michael og en ekstra chauffør, der kun skulle køre os den første time. Vores første stop var lufthavnen, hvor vi skulle have Birthe med og den ekstra chauffør stod af.

Næste stop var lige over broen hvor der var tissestop og kaffe pause. Frokosten indtog vi ved Levräsjö, blandt soldyrkende mennesker. Derefter kørte vi kort, til Ivösjö, hvor vi gik en rundtur på en times tid.

Herfra kørte vi til Galtsøen, hvor der igen var tid til en lille gåtur og kaffe inden vi kørte det sidste stykke til Påskallaviks Gästgiveri, en kro fra syttenhundrede tallet. Her fik vi kylling og tærte med kaffe. Efter maden kørte vi det allersidste stykke til Oskarshamn, hvorfra vi skulle sejle godt 3 timer til Godtland.

Vi nåede først vores hotel lidt før kl. 01, hvor vi blev modtaget af vor værtinde Lena, som udleverede værelsesnøglerne i bussen, så vi hurtigt kunne blive indkvarteret.

Lisbet

Dag 2 – mandag den 29. maj

Efter en mere eller mindre rolig nats søvn i de gamle OL-senge startede dagen med morgenbuffet i den hyggelige spisesal, som er en restaureret staldbygning.

Kl 9.30 planteparade ved Jon. Der var både planter, der tager livet af høns, får og hunde – og insekterne gider generelt ikke spise bregner!

Så drog vi ud for at se på det gotlandske landskab.

Vi kørte igennem lidt landbrugsland, hedelignende områder med lave nåletræer, almindelig nåleskov med enkelte løvtræer.

På Gotland, som er ca. halvt så stor som Sjælland, findes der 92 kirker bygget i perioden fra 1100 – 1300. Udvendig fremstår de fleste, som da de blev bygget. De bruges stadig som sognekirker.

Ca. kl 11 nåede vi naturreservatet Kallgatburg. Vi parkerede ved en militær bygning. Vældig hurtigt kom der en bil med et par uniformerede herrer drønende i deres totalt tilstøvede bil. Efter noget snak fik vi lov at blive holdende, hvis chaufføren, Michael, blev ved bussen hele tiden.

I solskin gik vi godt to kilometer ind i reservatet. Jon fortalte om planterne, vi passerede. Længst inde fandt vi de flotte orkideer, fruesko, i små og større kolonier.

Så placerede vi os rundt omkring og indtog vores udleverede madpakker: kyllingfiletter og kartoffelsalat, grøn salat og flutes.

Kl 14 var vi tilbage ved bussen. Der var blevet holdt rigtig godt øje med den og Michael, mens vi var af sted. Adskillige gange var soldaterne kommet forbi. Truslen fra øst er jo noget tættere på på Gotland end hjemme i DK.

Så fortsatte turen til Visby, hvor vi blev sat af og på egen hånd udforskede den gamle Hansestad.

Det er en utrolig charmerende by indenfor den tre kilometer lange mur rundt om den gamle bykerne. Der er et utal af tårne og rigtig mange kirkeruiner. Domkirken, Santa Maria, var bestemt et besøg værd. Det samme var Stora Torget med cafeer og restauranter med udendørs servering rundt langs kanten. Der er rigtig mange store spændende huse og endnu flere små at studere og fotografere. Den botaniske have var også interessant at besøge...

Kl 18 mødtes vi ved bussen nede ved Almedalen, hvorefter vi kørte de få kilometer hjem til vores Herregård.

Kl 19 blev der serveret en rigtig lækker middag.

Dagens sidste programpunkt var en aftentur for at høre/se natravn, så kl 21.30 travede en stor flok afsted. Vi kom dog ikke langt, før vi blev mødt af massive militære STOP-skilte, så vi måtte nøjes med at gå i udkanten af plantagen. Omkring kl 22 hørte vi de første natravne på meget lang afstand. De lyder lidt som en godt udboret knallert. (I øvrigt øvede Henning sig så meget på turen, at han til sidst nærmest kunne forveksles med en rigtig natravn 😊.) På et tidspunkt kom lyden meget tæt på – det viste sig dog at være en app, som nede i Jons lomme gik i gang af sig selv. Ganske mange nattevandrere så faktisk en natravn, som fløj ind over, hvor de stod. Ifølge sundhedsappen, som kørte i min lomme, havde vi i dagens løb gået 17.883 skridt.

Ellen

Dag 3 – tirsdag den 30. maj

Dagen tegnede godt med morgensolstrejf og megen fuglekvidren omkring bygningerne.

Efter morgenmad var der planteparade. Paraden bød på ca. 35 planter fra Visby by med gul lærkespore som den vildeste i flokken, den mest hallucinerende plante i Norden; den kan tørres og ryges! Hvem vidste det?

Om bord i bussen informerede Bodil om bl.a. golfbanen og militærforlægningen på Suderby Herrgård. Sverige opruster generelt og der er ingen kaserne til soldaterne, der i stedet residerer på hotellet. Turen i dag gik sydpå med Lille og Store Karlsö smukt liggende til havs i det klare vejr. Efter et fotostop ved en fin skibssætning gjorde vi et kikkertstop ved Klintehamn med mange fugle i vandet bl.a. lappedykker, rovterne, hættemåger, hejre i træerne, klyder, bysvale, gravand og en gråællingeflok på 12 – samt en lille flok troldænder foruden en rugende svane. Mod landsiden kunne vi se den gamle kystskrænt og vild kørvel i grøftekanterne. Vi fortsatte gennem typisk svensk landskab med syrenbuske og skråtlagte stolpehegn foruden mange stengærder.

Der ses kirker alle vegne og ind imellem gamle huse tækket med Hvas Avneknippe, så tagene lignede langhårede, der kunne trænge til en omgang klipning.

Første kirkestop var Öja kirke med tilhørende "prästänga". Kirken var imponerende stor og smukt udsmykket med kalkmalerier og et berømt korbuekrucifiks i træ fra 1200-tallet. I løvengen så vi bl.a. Langakset Trådspore, Slangetunge (lille bregne), Ridder Gøgeurt, Skjaller, Mjødurt og der var en lys gærdselskov med hasseltræer,

som bønderne har kunnet skære kæppe/stokke fra. I muren mod vejen opdagede Morten udstikkende sten, beregnet til at tøjre heste ved i fordums tid.

Turen fortsatte til Muskmyr, hvor vi gik rundt om søen ca. 3 km. Der mødte os et væld af orkideer og andre planter, særegne for alvaret, den i dag tørre sumpagtige bund vi gik igennem – hvor en del af ruten foregik på badebros-lignende gangbroer. Vi så bl.a. Blodpletet Gøgeurt, Vibefedt, Flueblomst, Sump-hullæbe, Liden Padderok, Bakke Gøgelilje, Kantet Konval, Filtet Soløje, Bakkegøgeurt (sv: Krutbrænder), Svalerod, Knoldet Mjødurt og Alvarløg. I luften sås en lærkefalk, der jagtede guldsmede. Søranden var mest vokset til med Hvas Avneknippe, men vi hørte storspove og gærdesanger nær ved.

Vi forkortede turen omkring søen lidt ved at skrå tværs over til Sunder kirke, hvor vi inddrog hotellets gode frokost. Ved siden af kirken lå ruinen af et af de utallige "kastal"-tårne. Forsvars- og beskyttelsestårne, der blev bygget i 1100-tallet og ofte ligger nær øens kirker.

Så til Hoburgen med Hoburgsgubben – en flot rauke i hvid kalksten, som afslører et troldehoved, når man står i rette vinkel. Sagnet går om trolderauken, at den afskyede kristendom, men var en god nabo, der flere gange kom fattige til hjælp. "Ovnene" syd og nord for Hoburgsgubben er hhv. Hoburgs-grotten og Hoburgstroidens "sängkammare".

Hoburggubben var det sydligst vi kom, herefter atter mod nord gennem flot natur, med havet på venstre side og den høje Husrygskrænt (gl. kystskrænt) til højre. Vi kom forbi tidligere tiders kalkstenbrud, hvorfra materiale til bl.a. møllesten og døbefonter i hele østersøområdet kom.

I Vamlingbo Prästgård gjorde vi eftermiddagens sidste stop. Det var et smukt sted med allé til præstegårdsbygningen, hvor der var indrettet cafe og udstillingslokaler på 1.sal, hvor vi kunne beundre Lars Jonssons smukke fugleakvareller. Vi fik også kaffe med kage her.

I en sidelænge til gården så vi herefter "Naturrummet" med udstilling om Gotlands natur. Meget pædagogisk med trykknapper til planter og dyr og høretelefoner til fuglestemmer. Et dejligt sted.

Tilbage havde vi 75 km nordpå til Visby og vores hotel. Det var blevet gråvej med enkelte stænk, men vi sad i ro og mag indendørs. Udenfor bølgede skybræmmer på en sær og ukendt maner, "marengsskyer" fandt vi på at kalde dem. Mikael vores gode chauffør førte os ad nye vej hjem – hvilken dejlig tirsdag på Gotland. Aftensmaden stod på "kaipanlög" suppe og karrykylling – meget godt!

Birthe Winder

Dag 4 – onsdag den 31. maj

Efter morgenmad og planteparade kørte vi mod Kungsladugårds Hällarna lige syd for Visby. Netop som vi steg ud af bussen, begyndte det at øsregne, men vi fik set de meget smukke klippeformationer ud mod havet, og Jon fandt Gotlandsk Soløje. Fortsatte mod s/ø igennem Roma, hvor vi så en nedlagt Danisco sukkerfabrik, der var omdannet til "syndens hule" – i den ene ende producerede man Gotlandsk whisky, og i den anden ende var der en snusfabrik.

Videre forbi nogle meget gamle stengravpladser og mod Närsholmen, hvor vi så Hylde-Gøgeurt (Adam og Eva). Der var nogle meget fine strandvolde med rullesten og masser af fugle at kigge på (klyder og havterne især). Vi fortsatte gennem "savannen" mod fyret, hvor vi skulle have spist frokost, men vejret var ikke til det, så vi kørte til den meget smukke kirke i Lau og holdt frokost der. Videre til Lye kirke, der havde nogle meget smukke glasmalerier fra 1200-tallet. Derefter videre til Roma slotsgård og Roma slotsruin, hvor man øvede på årets Shakespeare forestilling. Der var også flere lækre (og dyre) forretninger – og så regnede det igen. Herefter hjemtur.

Om aftenen kørte bussen kl 18.15 mod Tofta Strandpensionat – aftenens spisested. På vejen standsede vi og så øens største skibssætning (45 m lang) – og kørte forbi endnu én og derefter et af de mange fiskelejer med gamle huse. På Tofta Strandpensionat var der Gotlands-aften, så under spisningen var der dialektkonkurrence og derefter underholdning af en meget dygtig sanger og guitarrist med sang/fællessang. Hjemturen skete i øsregn.

Dagens "smil"

Ved Lye kirke skulle en af deltagerne på toilettet og benyttede et lille LOKUM i et træhus v kirken ret uhumsk. Da vedkommende skulle ud kunne døren ikke åbnes (ydre pal var faldet ned), rådvild og i panik ringede hun til Jon, som stod inde i kirken og derfor slog telefonen fra. På Lokummet kom en anden deltager og tager rask i døren – stor var forskrækkelsen, da der allerede sad én derinde og lettet blev vores indespærrede deltager. I mellemtiden havde Jon udenfor fået aflyttet telefonen, men han nåede altså ikke at blive befrieren.

Lena og Birthe

5. dag – torsdag den 1. juni

Afgang 8.30: Himlen er blå, luften er 11 gr, vi er alle +50! Det kan kun blive endnu en dag med gode oplevelser!

Langs rute 148 til Fårösund ser vi Ridder-Gøgeurt. Vi kører som tidligere gennem et varieret landskab med dyrkede marker - ofte raps, nåletræer - hvis højde afhænger af muldlaget og ofte vidtstrakte heder/alvar. Løvtræer ses kun ved enkelte bøndergårde. Undervejs så nogle 2-3 havørne.

Inden vi når Fårösund, passeres Gotlands næststørste sø, Tingstäde träsk. Nordvest herfor ligger Skymnings Gård, som har Gotlands største fårehold – ca 450 + 700 lam om foråret.

Overfarten til Fårö klares med færgen Bodilla på ca. 8 min og er gratis. Først til mølle, først over!

Fårö er en stormomsust ø på størrelse med Samsø. Der er ca 550 fastboende på øen, som hvert år besøges af ca 300.000 turister. Indbyggerne levede tidligere af landbrud og sælfangst, nu kommer hovedindtægten fra turisme. Skal vi tro en gammel fårösk bøn, så var der også indtægter ved strandinger: "Gud velsigne vore

agre og enge, vore piger og drenge, giv fisk i garn og sæl på strand, Gud, lad et stort skib strande på skæret i nat!” Fårös fyr blev tændt 1847 mod øboernes vilje.

Den svenske filminstruktør Ingmar Bergman faldt for Fårös natur. Mange af hans film er optaget her og han boede oftest på øen fra 1960erne og frem til 2007. I dag er der et Bergmancenter, hvor der er forskellige aktiviteter. På Bergmangårdene kan skabende kunstnere finde ro og inspiration. Bergman ligger begravet ved Fårö kirke, som vi besøgte sidst på turen. I kirken er der en model af skoleskibet Danmark samt en tavle, der beretter om 15 sælfangere, som i 1603 drev til søs på en isflage, men efter 2 uger blev reddet i land i Sverige.

Længere fremme på østsiden af Fårö passerer vi et grønt område med høje, slanke fyrretræer. Der ligger den engelske kirkegård: Under Krimkrigen i 1850erne havde den engelske flåde base i Fårösund. Der udbrød en kolera-epidemi og mange soldater ligger derfor begravet her.

Vi kører gennem et landskab med lave fyrrebuske, lave ener og åbne, tørre områder. Der holdes kaffepause ved en lille vig, hvor vi bla ser en koloni af havterner, præstekrave, stormmåge, strandskade og en svane på rede med et æg. Derefter vandring i Limmor träsk, hvor vi repeterede plantenavne. Nogle hørte - og så en flyvende trane.

Turen går videre, forbi smukke vige med tyrkis farvet vand. I den nordøstlige del af Fårö er der et stort sandflugtsområde med Sveriges største vandreklit. For ca 100 år siden blev klitten beplantet med fyrretræer, birk og marehalm og er ikke vandret siden. Skovbunden er dækket af blåbærbuske.

Frokost ved fyret i skinnende sol. På stranden mange fossiler, edderfugle og en enlig tejt.

Endelig kommer vi til den nordligste del af øen med et imponerende rauke-område. Raukerne er isolerede kalkstensstøtter, op til ca. 8 m. Flotte skulpturer! Bla Sikker Hansens pigeansigt på reklamen for Cirkel-kaffe. Imponerende mod en helt blå himmel!

Herfra videre langs stranden mod vestsiden til fiskelejet Helgumannen, hvor der ligger femten små træ- og stenhytter helt nede ved vandet. Boderne har tilhørt områdets gårde og blev brugt i forbindelse med fiskeri efter strømming (sild). I dag bruges husene som sommerhuse. Smukke og nytjærede!

Vi kører videre ad kystvejen ind i naturreservatet Digerhuvud, som er Sveriges største område med rauker.

Bussen er for stor og vejen er for smal, derfor kommer vi ikke til Gamla Hamn. På den anden side af bugten kan vi se områdets eneste dybhavn, Lauter, hvorfra der tidligere blev udskibet kalk. Hele Østersøområdet blev forsynet herfra.

Vi forlader Fårö lidt i fem efter en meget spændende, oplevelsesrig dag. Vi har især iagttaget fugle og derfor fatter vi ikke umiddelbart Mortens bemærkning på færgen: "Det var dog et særpræget kostume!" Her behøver vi ikke kikkert for at se et væsen på to ben...uden vinger!

På Gotland sol og vekslende skydække, 16 gr! Vi er mætte!

Mon natravnen kan høres / ses i aften??

Annemarie

Dag 6 – fredag den 2. juni

Efter morgenmad og planteparade gik bussen mod Klintehamn med Stora Karlsø som mål, som vi nåede efter ca. en ½ times sejlads. Vejret var frisk N, 13 grader en del sol, så der blev transporteret en del tøj med. Efter velkomst og introduktion i

museet kom vi på en guidet rundtur på ca. 2½ time hvor vi fik fortalt om øens historie, samt så en del mere eller mindre sjældne planter (mange orkideer).

Vi kom forbi et fuglefjeld med et tusindtalligt antal Lomvie og Alk, meget imponerende. Desuden sås enkelte Fløjsænder mange Havterner og Sildemåger. Nattergal, gulbug, gærdesanger og løvsanger lod sig høre, mange Bysvaler ynglede på øen. 2 Tidselsommerfugle sås på Weichselbuske som havde bredt sig voldsomt på øen og bliver bekæmpet.

Der blev spurgt om en radarmast var militærets – ”det talte vi ikke om”. Ved en raukhule fortalte guiden at man blev 10 år yngre, hvis man gik igennem den på et bestemt tidspunkt, men tidspunktet var åbenbart forkert – det virkede ikke på nogen af deltagerne.

Efter frokost, en kop kaffe samt en is i dejligt læ og solskin tog vi færgen tilbage kl. 15.45 en fantastisk oplevelse rigere.

Efter en kort køretur gjorde vi holdt ved Kovik fiskerleje med gamle huse, en art frilandsmuseum, hvor der var en flot natur med bl.a. Knarand, Klyde og orkideer. Et Stenpikkerpar havde rede i et af de gamle huse og havde travlt med at fodre unger.

Derefter tilbage til Suderbys til afslapning og aftensmad, efter en helt igennem dejlig dag.

Poul Erik

Dag 7 - lørdag den 3. juni

Så var det tid at forlade Suderby Herrgård. Allerede kl. 6 kørte bussen, da vi skulle sejle 7.30. Som på udturen skulle vi passagerer gå ombord, mens bussen et andet sted kørte "tom" op på færgen

Ombord på færgen fik vi morgenmad (stod i laang kø for at få den) og efter en rolig sejltur, var vi i Oscarshamn kl. 10.40

I et stræk kørte vi til Husaby Bruk, et lille frilandsmuseum, hvor vi i den tidligere hestestald spiste en dejlig middag.

Så fortsatte vi hjemad, og på den videre tur sydover så en del af os en 10-12 traner gå på marken.

Med et mindre stop undervejs ankom vi lige før kl. 18 til Ringsted station, hvor vi kunne sige farvel til hinanden og vor dygtige chauffør.

På deltagernes vegne takkes Bodil og Jon for en skøn og meget fin tilrettelagt tur.

Hanne